

Observatoriulu ese de doue ori in septemana, Mercuria si Sambat'a.

Pretiu

pentru Sibiu pe 1 anu intregu 7 fl., pe 6 luni 3 fl. 50 cr., dusu la casa cu 1 fl. mai multu pe anu; — trimisu cu post'a in laintrulu monarchiei pe 1 anu intregu 8 fl., pe 6 luni 4 fl. — In strainatate pe 1 anu 10 fl. séu 22 franci, pe 6 luni 5 fl. séu 11 franci. — Numeri singuratici se dau câte cu 10 cr.

OBSERVATORIULU

Diariu politicu, national-economicu si literariu.

Anulu V.

Ori-ce inserate,

se platescu pe serie séu linia, cu litere merunte garmondu, la prim'a publicare câte 7 cr., la a dou'a si a trei'a câte 6 cr. v. a. si preste aceea 30 cr. de timbru la tesaurulu publicu.

Prenumeratiunile se potu face in modulu celu mai usioru prin assemnatiunile postei statului, adressate de a dreptulu la Redactiunea Diariului

„Observatoriulu“ in Sibiu.

Nr. 54.

— Sibiu, Sambata 10/22 Juliu. —

1882.

Abonamentu nou

la

„Observatoriulu“

pe semestrulu alu 2-lea din anulu alu V-lea, carele se incepe din 1/13 Juliu 1882 si ese regulatu de doue-ori pe septemana, in unele casuri si cu supleme.

Pretiu este insemnatu de asupra si alaturea cu titulu, adeca inlaintrulu monarchiei pe 6 luni 4 fl. v. a., pe 12 luni 8 fl. v. a. In Romani'a totu numai cu 8 fl. pe anu, daca se prenumera directu la post'a Romaniei. In afara de monarchia 11 franci pe 6 luni, 22 franci pe 12 luni.

Espeditiunea prin post'a e cu atatu mai regulata, cu catu liniile posteloru se inmultiescu pe fiacare anu in tote regiunile si directiunile, spre mare comoditate a publiculu.

Ori-ce reclamatiune se se faca celu multu in optu dile, spre a se implini in regula.

Celu mai usioru modu a prenumera este prin mandate (asemnatiuni, blanquette) postali. Dara adresele se fia scise exactu pe cuponulu blanquettei, in dosu. A se adressa de a dreptulu catra redactiune: Sibiu, Piat'a mica 27.

Cestiunile agrarie in Ungari'a si Transilvani'a.

Dintre miliónele de proprietari mici, midiuloci si mari, cati se ocupa cu lucrarea pamentulu, se afla câteva sute de mii cari, sciu citi bine si mai multe dieci de mii cari sciu carte mai multa, dara dupace esu din scóle si se apuca de agricultura, nu mai citescu nimicu. Noi rogamu pe acésta classe de ómeni, in bine intielesulu interessu alu loru si alu familiei loru, cá daca si nu citescu alta nimicu pe lume, se nu'si pregete, se nu le fia lene a citi incai totu ce se reduce la proprietatea de pamentu si la nenumeratele prefaceri prin câte a trecutu aceea in acesti 34 ani din urma, si se afla in ajunu de a mai trece prin altele, fórte fatali, anume pentru proprietarii de nationalitate

romanésca. Acei cari sciti unguresce, luati amana macaru diece diarie unguresci dintru odata, frundiariti prin ele o septemana doue, o luna doue, pentru cá se ve convingeti odata, cá se lucra cá pe sub pamentu, la unu plánu infernale de a face, cá romanii se nu'si mai póta castiga proprietate de pamentu, cu banii loru, cu munc'a si cu sudórea loru, éra pamentulu catu ilu au pana acuma in a loru proprietate, se'lu pérda. Cum se'lu pérda, daca odata este alu loru? Intru o miie de moduri, pe care din o cumplita nefericire, romanulu nu le vede, nu le cunósce, sau daca le si cunósce, lantiuitu de indolenti'a si de fatalismulu seu, nu se destépta de timpuri, unu se apara de curse, pana ce mai pe urma se vede spoliatu si aruncatu pe strade.

Pentru ce betranii nu'si deschidu gurile cá se invetie pe cei tineri, se le spuna, cum a fostu in acestea tieri pana la 1848, ce a fostu feudalismulu in comitatele nobilitarie si ce a fostu privilegiulu vecinatatiei in sasime. Au nu vedeti in tote dilele, cá voru se impinga lucrurile inca si mai inapoi decâtu au fostu ele pana in 1848? Dvóstra nu vedeti? Las' cá veti aflá totu, candu va fi prea peste mesura tardiu.

Pana in acelu anu si chiaru pana in 1854 a existatu la nobilime asia numitulu jus aviticitatis; mosiia nemesiésca nu potea cumpara nici-unu locutoriu nenobilu si nici chiaru celu nobilu fara permissiunea corónei, adeca a monarchului, carele prin o fictiune juridica se considerá singuru proprietariu alu intregulu teritoriu, éra nobilii se diceau numai possessores, sau in limbi moderne Eigenthümer und Besitzer, tulajdonos és birtokos, éra ceilalti locuitori nenobili poteau se fia numai usufructuari, folositori ai pamentulu, arendatori, chiriasi, taxalisti, iobagi, zileri, curialisti si cu alte nomenclaturi din evulu mediu.

In sasime éra altuceva. Pana la imperatulu Josifu II nu éra permisu la nimeni se'si cumpere proprietate de pamentu in comune sasesci, daca nu éra sasu. Asia se intielegea si aplicá privilegiulu sasescu. Acesta éra unulu din corollariile uniunei sau mai bine, permanentei conspiratiuni de trei natio-

nalitati, precum nu s'a mai vediatu nicairi in Europ'a. Dela Josifu II incóce éra permisu a cumperá proprietate si in sasime, inse cu restrictiuni. Tu te invoiai cu vendiatoriulu si'i dedeai arvuna grasa; dupa aceea inse mergeati ambii la primaria, éra aceea dedea ordinu spre a se publicá tergulu dvóstra in trei domineci pe la bisericu si pe pareti, la municipalitate ce se dicea magistratu sau sfatu. In acelea trei septemani rudeniile cele mai de aprópe si ori-care din vecinii immediati ai cumparatoriului avea dreptu se'ti strice tergulu dtale, puru si simplu prin restituirea arvunei, cu care ocaziune iti spunea se'ti pui poft'a in cuiu de a mai cumpará cutare casa. Asia se pacaliau sute si mii de familii romanesci.

Forti'a extraordinaria a evenimenteloru, marea revolutiune din 1848/9 a sfarmatu dintru odata multime de lantiuri si catusi ale sclaviei feudalistice, dreptulu proprietatiei de pamentu a reinviatu, pamentulu immobile a devenitu proprietate mobila, cá banulu si cá ori-ce altu obiectu de comerciulu numitu marfa. Astadi se vinde, se cumpera si in patri'a nóstra pamentulu cá si productele care se culegu de pe suprafaci'a lui, daca ai cultivat'o. Ei bine, acésta revolutiune sociala si economica desplace fórte tare la o multime de ómeni, cari si mai inainte de 1848 s'au opusu din respóteri la realisarea ei pana in momentele din urma, éra dela catastrofa incóce isi sfarma mintea di si nópte, asupra modulu si a maiestriei cum se póta produce o reactiune spre a robí din nou teritoriulu tiei asia, in catu acela se ajunga éra si numai in proprietatea catóruva sute de mii de familii, care preste acésta se fia pe catu se póte numai magiare, sau incai magiarisate pe din intregulu. Din contra, familii romanesci si slave care nu voru a'si renegá sangele si religiunea, nici a'si vinde sufletele si onórea, se fia impedeate a'si castigá proprietati de pamentu si chiaru acelea care le au, se fia intr'unu modu sau altulu spoliaste de ele, de ex. prin processe perfide, prin invrasbirea membriloru familiei dupa mórtea parintiloru, prin imprumuturi de bani sub diverse preteste, prin incercari in specule fantastice, in care se'si pérda dintru odata tota averea, prin amagire la luxu, betii, desfrenari

Foisiór'a „Observatoriului“.

Domnu — dómna, dominus — domina.

Notitia filologica de G. Chitiu.

(Urmare si fine.)

Pe la anulu 1286-90 cade acestu imperiu-regatu romano-bulgaru sub loviturile intrunite ale greco-latini-loru; dara in loculu Asanidiloru — dinastia gloriosa a Asaniloru — esu Bassarabii, nou'a dinastia, care fundédia statulu romanu cu mai mare putere si in mai curata forma nationala in tierile cis-danubiane.

Pe atunci, biseric'a romana, silita de impregiurari, intra in celu mai strinsu contactu, in cea mai nefasta legatura cu biseric'a din oriunde greco-slava.

Preotii, diaconii, episcopii si mitropolitii romaniloru, si chiaru acei ai bulgariloru, nu mai depindu de pap'a dela Rom'a, ci de patriarculu din Constantinopole, din Tzarigradu.

Cartile cu literale si limb'a bisericeii romane sunt lapadate, repudiate de tota asia numit'a ortodoxia, cá necurate, cá pagane. Acésta este, credu eu, epoc'a in care Romanii, indoctrinati de Greci si de Slavi, au creatu locutiunea: „deh, cá dóru ne'i fi latin!“ Alte carti, alta limba, alta directiune iau unu ascendutu atatu de preponderantu si exterminatoru, incátu, trebue s'o recunóscemu si s'o confesamu susu si tare, numai incapatinatei resistintie si numai suveranulu despretiu alu poporulu romanu pentru totu ce nu este romanu sau ii este inferioru, numai iubirii sale sincere si calduóse a totu ce este nationalu si frumosu, datorimu salvarea nóstra de cataclismulu barbaru si decadiutu, care ne-a amenintiatu si ne-a coplesitu in timpu de mai bine de trei secolu.

Gratia dara acestoru eminente si suverane calitati ale poporulu nostru; gratia apoi, si mai alesu, initiativei salutare a gloriosiloru domni Mateiu Basarabu in Muntenia si Basiliu Lupu in Moldov'a, cari amendou

pe la jumatarea secolulu XVII deter'a lovitura de mórte limbei si cartiloru blagoslovite si pravoslavnice; noi Romanii ne vedemu asta-di in positiune nu numai a spune, a afirma cá suntemu Romani, Romani sumus! dar suntemu in stare si in dreptu d'a curati, d'a reforma, d'a indrepta si d'a cultiva limb'a nóstra, atatu de bine si de frumosu, incátu, ajutata de natur'a si insusirile ei ereditate, se póte deveni egala suroriloru ei din occidente, ba chiaru superióra loru in multe si multe privintie.

Se revenimu inse la cestiune.

Dupa caderea brutala, éra nu morala sau politica interna, a regatulu romano-bulgaru, ori-cine ar puté fi dispusu a crede cá, o data cu perderea puterii si a nimbulu suveranu, si epitetulu reprezentandu aceste idei de Dominus Imperator, Dominus Rex, Rex qui imperat etc., au cadiatu in apa, s'au inecat in Dunare, si domni'a romaniloru nu mai este.

Este adevératu, istoria ne spune cá, d'o data cu cortegiulu si bagagiulu barbaru si strainu, se stracora, se introducu in limb'a nóstra, mai alesu in cea oficiala, vorbe cá acestea: Voevoda sau Voda, Gospodaru, Bein, Archont, Jupánu si Jupánésa, etc. Ei! dara cu tote acestea terminulu sau epitetulu romanu de Dominus, Domnus si Domina, Dómna, nu dispere. Din contra, elu arata cá este destinat a reinnoi firulu istoricu si politicu alu statulu romanu, esistenti'a fisica si morala a poporulu romanu; si cu o persistentia si o continuitate admirabila, desminte in modulu celu mai categoricu tote asertiunile malevole si tendentióse ale adversariloru nostri, tote sperantiele celoru ce ne doriau peirea.

Toti domni Munteniei si ai Moldovei, chiaru si in timpulu nefastu alu Fanariotiloru, toti fara exceptiune, conserva titulu de domni, consacrándu-lu numai pentru membrii familiei princiare: Dómna, Domnitia, etc.

Remarcabilu este acestu fenomenu cá, pe candu intrég'a societate romana adopta pe intrecute epitete si califative straine, care mai de care la moda, „en vogue“, precum: jupánu si jupánésa, coconu si cocóna,

coconasiu si coconitia, chiru si chiru (kyrios), chiramu, ipsilotatos, blagocestivu, gospodaru si altele asemeni, nici-odata, la nici o epoca, nu se lapeda, nu se uita, nu se sterge nobilulu si suveraniculu domnu si dómna, adaogandu-i-se inca, si éra in modu constantu, semnificativulu: a tota Romani'a, a tota tier'a-romanésca: „Totius Vlachiae et Bulgariae“, precum dicea gloriosulu Jonitia imperatu!*)

Din tote cele ce precedu dara si din tote cele ce amu observatu cu ocaziunea singurei vorbe domnu in limb'a romana, conclusiunea nóstra, pe care o credemu cá conclusiunea cea mai logica, cea mai politica si mai nationala, este cá: ori-care ar fi epitetulu ce se dá sau s'aru da suveraniloru statulu nostru, fia acela de rege, fia de imperatu chiaru, califectivulu de domnu, care singuru insémna suveranu, stapánu deplinu, absolutu si independinte de ori-ce legaturi de subordinatiune sau de inferioritate, nu trebue se lipsésca nici-odata din titulatur'a oficiala si solemn a suveranulu romaniloru.

Totu asemenea aru trebui se conservamu si determinativulu a tota Romani'a sau tier'a-romanésca: „totius Romaniae“, cum ar fi disu Jonitia; cu intielesulu, de buna séma, cá totu teritoriulu sau Terra Romana este reprezentatu in afara prin singurulu nostru suveranu, domnu legitimu alu seu.

Dupa opiniunea nóstra, asia dara, intitularea solemn a suveranulu romaniloru va trebui se fia acésta: „Jo**“) Carolu I, domnu si rege a tota Romani'a“; éra in a trei'a persóna, vomu dice: Maiestatea Sa Rege alu Romaniei, Maiestatea Sa dómna Regina a Romaniei.

*) In crisóvele slavóne a domniloru Muteni: „vusei zemli ungro-vlachiiskoi“, adeca: „a tota tier'a“.

**) Despre insemnarea istorico-literara a misteriosulu Jo sau Jon sau Joan, care ar equivalá cu Caesar sau cu Augustus, si despre care d. Hasdeu a scris mai multu si mai bine in „Romani'a“, prim'a fóia pe care o redactase dsa in Jasi la 1858, vomu dice si noi ce-va cu alta ocaziune.

si la crime, prin casatorii amestecate anume cu fete de parinti bogati etc.

Lectorii nostri isi voru aduce aminte de cestiunea clasei midiulocie a proprietarilor nobili, cunoscuti in Angli'a sub nume de Gentry, cu care se dice ca semena aceea nemesime ungrésca cu avere puçina, dara cu fala desfrenata, carei ii place a se inflá cá broscuulu, a jocá rola de magnatu pe lângá unu venitu miserabile de câteva sutisióre, a incarcá la datorii si a nu le mai plati nici-odata, inse fara a'i placé se si lucre, se muncésca, se asude elu, nevast'a, fetiorii si fetele lor. Sunt cátiva ani de candu press'a magiara insiste cu totu adinsulu, cá acea classe cá reprezentanta a magiarismului, se fia usiorata cu ori-ce pretiu de datorii, restaurata, sustinuta, portata pe braçiale statului. S'au si facutu, se facu pe fiacare di tóte ajutóriele possibili acelei classe si totuodata la miriadele de carturari proletari; anume de 15 ani incóce s'au creatu câteva mii de functiuni nóue, cá se fia de unde se ródia fiacare câte unu osu; la proprietarii innecati in datorii pe la jidovi li s'au deschisu bance hipotecarie cu interesse usióre. S'a inventatu si resplat'a dieciuelei dupa vii, care acum se platesce a dóu'a óra, dupace in vigórea patentei din 1854 se mai platise. Ar tinea inse prea lungu a insirá tóte apucaturile cu care se incercara pana acuma se puna in pitióre pe Gentry, adeca pe acelea vreo 200 mii familii; destulu cá dupa spus'a diarielor magiare scopulu nu s'au ajunsu, éra in cátu s'au ajunsu ici-colea pentru Gentry, s'au ruinatu in grati'a nobilimei bancrotate unu numeru considerabile de comune intregi, si ajungendu la punctulu acesta, celu aristocratu „Pesti Napló“ descinde din palatulu seu pana la secuii si la romanii din Transilvani'a; ii este mila de ei, cá si la fauru de pila si apoi arunca a dóu'a cestiune care suna: statulu se nu mai suferé nici parcellarea mosiiloru tie-ranesci. Cestiune vechia acésta si fórté multu discutata din vechime, cá si mai de curendu.

De candu „Pesti Napló“ a relevatu din nou aceste cestiuni agrarie, curge asupra loru discussiune fórté animata in mai multe diarie magiare din ambele tieri, care totu esu in analis'a din urma acolo, cá proprietatea pamentului trebue se remana cu mare preponderantia numai in manile nationalitatii magiare. Unele diarie ajunsera si pana la proiectulu naivu, cá matrimoniulu civile se se introduca si in Ungari'a mai virtosu cu acelu scopu, cá junii magiari se se póta insurá cu fete bogate de jidovi, cu dote mare, pentru-cá se aiba de unde a'si plati datorii si a'si rescumperá mosiile ingropate in datorii. Totu asemenea consiliu se dá la alti gagauti, cá se ia de neveste fete de romani mai bogati, fice de protopopi si de preoti cu stare buna, nepóte de archierei etc.

Ce e dreptu, acestu planu este fórté bine precugetatu din partea urditoriloru lui. Cu o lovitura dóue musce. Ba dieu nu musce, ci mii de familii romanesci nimicite. Fórté nemeritu disese faimosulu Gyárfás din Samcelu pe la Craciunu in a. 1834 cátra Cipariu, Baritiu si Cristocianu intr'o conversatiune asupra mesei: „Regul'a nóstra traditionala este, cá se nu lasamu in manile romaniloru alti bani, decâtu numai cu cátu se'si platesca contributiunile si se'si cumpere caciula, opinci si unu sierpariu, cá-ci alta imbracamente o facu nevestele lor“. Dreptu avea acelu Gyárfás, cá-ci bani de caciula, opinci si sierpariu isi póte pastrá romanulu si din simbria, daca se va bagá sluga la elu sau la altulu de calibrulu lui.

Dara se ne contenimu dela sarcasmu, de si este fórté greu a te dominá in aceste dile de cercare. Vedeti inse cu cáta nerusinare insulta de ex. „Magyar Polgár“ din Clusiu Nr. 163 din 19 Iuliu pe intrég'a inteligentia romanésca din Transilvani'a si Ungari'a, numindu o cá din chiaru-seninu selbatica, lipsita de ori-ce sciintia si cunoscintia seriósá, ómeni absolutu ignoranti si preste acésta sarantoci si proletari, din toti inse cei mai miserabili sunt publicistii loru.“

Pe candu miserabilulu „Magyar Polgár“ insulta precum vediuramu, „Pesti Napló“ produce unele date statistice, dupa care in Ungari'a si Transilvani'a proprietatile de mosii in câte puçini ani au trecut prin urmatóriele crise:

	In 1875	In 1879
S'au vendutu mosii . . .	138,000	165,000
„ „ la toba . . .	9,000	19,000
hereditu dupa mórte . . .	45,000	51,000
Sum'a . . .	193,000	235,000

Cifre infricosiate acelea. Nici Austri'a nu se afla in vreo stare fericitá; totusi in provinciile aceleia stabilitatea posesiunii de averi immobile

este multu mai mare, anume daca nu vomu uitá cá in acelea se afla cu 7 milióne mai multi locuitori cá dincóce si totusi in acelu statu s'au vendutu si hereditu in a. 1875 numai 201 mosii, in 1879 inse 206 mii.

Se fimu cu mare grija, cá éra si se mai prepara mesuri relative la proprietate, precum si la asia numitele regalii, càrciumaritul s. c. l.

Reflexiuni la insultele unoru corifei magiari si la incercarile loru de magiarisare in comitatulu Satumarelu.

„Senatus populusque Romanus beneficiorum iniuriarumque memor esse solet.“

Audindu natiunea romana de insultele nespuse, de calumniele reutatióse aruncate in faci'a filoró ei din acestu comitatu; vediendu incercarile fortiate, midiulócele brutali de magiarisare, aplicate contra romaniloru, si observandu, cá insultatii, calumniatii, asupritii nu arata nici-unu semnu de viétia, nu pasiescu pe terenulu de aparare: cu dreptu cuventu póte fi ingrijata de sórtea venitória a acestoró romani, cu totu dreptulu se póte teme de perirea acestoró fii ai sei.

Caus'a tacerei a fostu patriotismulu si prudenti'a. Patriotismulu, fiindu-cá amu doritu si ne-amu si nesuitu, cá bun'a intielegere si amorulu fratiescu se nu se turbure prin incercarile fantastice si prin uneltirile unoru ómeni nepriceputi si corupti in convingerile si in ánim'a loró, si cari perdiendu'si averea si stim'a publica, cu aceste uneltiri dorescu a'si rehabilitá reputatiunea. Prudenti'a, pentru-cá n'amu voitu a contribuí la nutritia focului aprinsu de pasiunile órbe ale unoru ómeni.

Dorere inse, atátu in patriotismulu, cátu si in prudenti'a nóstra furamu amaru insielati prin tinut'a si procedur'a vatematória a magiariloru, si nóue nu ne-a remasu decâtu desamagirea dorerósa si unu dubiu intristatoriu despre lealitatea loró.

Ei au implutu pocalulu vietiei nóstre cu veninulu netolerantiei, au infiptu pumnalulu ucidietoriu in ánim'a nóstra, au enuntiatu in contra nóstra cuventulu teribile: esterminare!

Este asia dara timpulu supremu, cá se luamu si noi positiune de aparare.

Asupririle aprópe milenarie ce au induratu romanii, sistemulu barbaru de iobagia, aplicatu in contra romaniloru cu tóta brutalitatea,*) legile infernali, ce au opritu pe romani dela cultur'a limbei loró, cu unu cuventu, tóte furiele, ce pasiunea de magiarisare a asmutiatu asupra romaniloru, au remasu rusinate si invinse prin virtutea romaniloru, espressa in iubirea limbei si a natiunei loró. Cá nu vorbimu fara de temeiu, ne dovedescu chiaru ungruii in unu diariu periodicu de sciintia sub titlu: „Tudományos gyűjtémények“ anulu 1821, unde unu scriitoriu renumitu magiaru br. Kemény isi propune intrebarea, cá pentru-ce óre romanii se arata straini de cátra noi? si respunde dicundu, cá acésta nu e mirare, fiindu-cá noi insine (magiarii) 'iamu instrinat, aducendu legi si ordinatiuni barbabe contra loró. Apoi citédia mai multe puncte din acele legi. Astadi suferimu totu acele asupri si persecutiuni in numele si sub titlulu ideei de statu magiaru. Perderea romaniloru a fostu o parte a inteligentiei, carea atrasa, sau mai bine dicundu, moralmente fortiate de spiritulu magiarismului, pentru asecurarea sórtei, loró s'au renegatu. Acésta reprivire istorica ne imple de mandria!

Vediendu acésta magiarii**) orbiti de pasiunea

*) Aplicatu nu numai asupra romaniloru. Se spunemu si se aratamu Europei lucruri de acestea intocma cum au fostu. Preste patru milióne de magiari curati de rassa si de limba, au fostu intocma totu asia de subjugati, iobagiti, robiti, cá si alte popóra; este deci cu totulu impropria si chiaru neadeverata assertiunea usitata, cá si cum poporulu magiaru in totalitatea sa ar fi tiranitu pe poporulu romanu. Numai carturarii, fariseii si saduceii cei plini si grasi s'au alesu dintre magiari, au trasu la ei pe renegatii altoró popóra si au formatu o corporatiune in veci conspiratória, de numerate-ori contra tronului in 880 ani, si totudeauna contra poporului. Ne rogamu se distingemu de aci inainte toti romanii, cu multa agerime si se declaramu, cá poporulu romanescu, adeca insasi natiunea romana, nu are se póte inaintea tribunalului Europei nici-unu procesu nationale sau politicu cu propriulu poporu magiaru, ci romanii pótra si voru mai portá procesu numai contra acelu corp de conspiratori.

Not'a Red. Obs.

**) Care magiari? Se credeti dnloru, cá propriulu poporu magiaru nu vede nimicu din tóte acestea. Ar fi bine candu ne-amu dedá in polemiile nóstre se nu ne mai adressamu asia, in generalu cátra magiari cá cátra unu poporu intregu, ci se avemu a face numai cu acei ce'si órógá dreptulu de a impilá si tiraní pe alte popóra, cá mandataru ai natiunei magiare, in numele ei, care nu scie nimicu de planurile loró egoistice de

loru, astadi in seclulu lumineloró, in seclulu nationalitatiloró, pe bas'a principiului nationale incerca tóte midiulócele spre a exterminá limb'a si nationalitatea romaniloró, de si acestia nu voru se scia de magiarisare. Spre a'si mascá tendenti'a loró se servescu de midiulóce meschine, adeca de falsificarea ethnographiei comitatului, afirmandu in contra realitatii invederate si comprobate, cá in acestu comitatu ei aru fi in majoritate, apoi de suspitionare, de calumnia. Éca cum.

Asia numit'a opiniune publica magiara din acestu comitatu si-a aflatu espressionu in dóue corespondentie aparute in diariulu „Bpesti Hirlap“ Nrii 104 si 106, si in infintiarea unei societati de magiarisare sub titlulu „Széchenyi társaság“.

Spiritulu sau continutulu articliloru numiti se póte resumá pe scurtu in urmatóriele: In seclii trecuti o multime de magiari s'au romanisatu, in cetati inse s'a intemplatu din contra; acolo sub influenti'a inteligentiei magiare s'au magiarisatu tóte nationalitatile, asia si romanii. Astadi inse, dice corespondentele anonimu (pe carele toti ilu cunóscemu), chiaru cetatile s'au facutu focularie de romanisare, éra la acésta a datu mana de ajutoriu chiaru statulu magiaru, denumindu deregatori romani, professori gimnasiali, si respectandu in denumirea deregatoriloru relatiunile etnografice ale comitatului. Preste totu apoi, dice bazi-buzuculu, biserica si scól'a romanésca sunt astadi midiulócele de romanisare in man'a preotimei si a invetiatoriloró, cari sunt dacoromani, cari gravitédia in afara, cari oprescu pe prunci se nu vorbésca ungresce etc.

Consecenti'a din tóte acestea este, cá afla de necesaria infintiarea unei societati, care se spionedie pe cale sociale asupra romaniloró, se se introduca prin bisericéle, prin scólele, pana si in familiile romane, si se estermine totu ce e romanescu, éra unde nu va aflá capu plecatu, se alarme gubernulu si tiér'a si se strige crima de tradare, apoi pedépsa si prinsória! Éca logica, consciintia si sentimentu de omu onestu! Argumentele cu care voru se'si proptésca planurile loró, sunt tóte false,

Ei dicu intre altéle, cá locuitorii magiari aru fi disparutu din multe comune, si respective s'aru fi romanisatu, éra acea romanisare s'ar cunóscé chiaru si limpede, dupa cum voiesce bazi-buzuculu, din impregiurea, cá la organizarea urbariului, confruntandu-se numele locuitoriloró de astadi cu iobagii de pe timpurile Mariei Teresiei, nu s'au mai aflatu numirile de Dengelegi, Szilágyi, Erdélyi etc., si in loculu loró se afla Dindeleganu, Selagianu, Ardeleanu etc. Ergo s'au romanisatu! Nesciintia cutediátoria in afirmatiuni. Au nu scie bazi-buzuculu, cá romanii nu au connume dupa calapodulu nomenclaturei ungresce, ci fiulu se numesce cu numele de botediulu alu seu si alu tata-seu, éra unde din conformitatea numeloró s'aru nasce confusiuni, se mai pune loculu originei, sau ceva calitate fisica sau sufletésca, cá semnu de distinctiune. Asia dicemu: Vasilica lui Joanu, Petrea lui Nicóra, Vasilica Lucóiei; sau Joanu Somesianulu, Nutiu Baiasulu, etc. Chiaru cá latinesce. Cu ocasiunea conscrieriloró apoi, venindu in comunele romane câte unu ungrasiu, a cugetatu cá aduce jertfa lui Domnedieu, daca in loculu numirei romanesci va pune unu connume magiarisatu. Dara omulu totu romanu a remasu si asta'i pare reu basi-buzucului nostru!

Dara elu se arata fórté necunoscatóriu chiaru si de istori'a rassei proprie, candu presupune unu numeru atátu de mare de magiari in tóte timpurile. Se caute inse in istoria, cáti au fostu magiarii cu totii la numeru, pe candu au trecut mai antaiu in Panoni'a dupa infricosiatele maceluri suferite dela alte popóra in teritoriulu dintre Nipru, Nistru, Prutu si Bistritia. Se védia chiaru din timpii moderni statisticele si se audia dese plansori ale ungriloró, cá in tóta tiér'a rass'a loró se sporesce mai puçinu intre tóte popórale conlocuitorie. Si totusi ce lacrimi de crocodilu vérsa elu pentru desnacionalisarea atátoru ungrui, cari numai in fantasi'a lui au esistatu!

Recunóscé apoi, cá mii si mii de romani s'au magiarisatu prin cetati si se magiarisédia neincetatu asia, cá succrescenti'a parintiloró romani nu'si mai cunóscé limb'a nationale.

Ce logica are inse anonimulu, candu injura si calumniédia biserica greco-catolica, pentru-cá ea este concrescuta cu interesele nationali, si din contra gratulédia bisericei romano-catolice, carea

a se ingrásiá nu numai dela natiunea magiara, ci de a imbucá si prescurile, parastasele, prinósele, liturgiile, paralisesele, acathistele, sarindariele, saracustele, capetiile, mierti'a, dio'a de lucru etc. a miiloró de preoti romanesci. Se ne deschidemu ochii in patru. Red. Obs.

se grijește de interesele magiarismului, și în Ungari'a s'a identificat rassa magiara?

Intru adevăru, că pe cine vrea se'lu bata Ddieu, antaiu îi ia mintea, că se nu vedea momentulu ce a preparatu altora, că asia elu insusi se cada în cursa.

Alte argumente n'am aflatu în articlii amintiti. Sunt înse calumnii infame și reutatiose cu redicat'a. Elu adeca scrie între alte blasfemii:

„Nu este statu, afara de statulu magiaru, carele se suferă că esistenți'a și legile lui se fia atacate sub pretestulu religiunei, și că servitorii religiunei se p'ota jocă rol'a aceea ce j'oca în tier'a noastră preotimea greco-catolica romana“. („Bpesti Hirlap“ Nr. 106).

Auditi romani, auditi arhierii romani, audi ceriule înalte! și ve moderati daca poteti, față cu at'ata reutate și ura înflăcarata nutrita asupra bisericiei noastre.

Mai dice apoi, că inteligenti'a romana lucra cu poteri unite în spiritulu daco-romanismului, și în contra ungarilor, în contra ideei de statu magiaru, și asia „toti sunt tradatori de patria“.

Dorulu lui și alu loru espresu în corespondentia s'a și indeplinitu, în cătu societatea de magiarisare „Széchenyi társulat“ s'a și înfiintiatu sub auspiciile eppului rom. cat. de aici, a comitelui supremu și a celoru mai de frunte din societatea magiara a comitatului.

Simtiendu ei că stau pe unu terenu nedreptu și temendu-se de reacțiunea romanilor din comitatu, s'au încercatu a dá una aparentia și unu titlu acceptabile intrunirei loru, dic'undu că ac'asta societate nu ataca limb'a nimenui, nici nu împedeca pe nime în cultivarea limbei sale, și în iubirea nationalitatii sale, în laintrulu ideei de statu magiaru.

Sciindu înse noi, că scopulu loru este magiarisarea completa a romanilor și vedindu că t'ote frazele sunt numai masca spre acoperirea tendentiei loru de a desnacionalisá pe romani, și în fine vedendu cu ce nerusinare órba ne calumniadia pe toti, trebuie se li se spuna odata curatu și respicatu de cătra inteligenti'a și poporulu romanu din acelu comitatu:

1. Că suntemu și voimu a remané romani, și ne vomu apará din resputeri de ori-ce încercare de magiarisare.

2. Fericirea patriei noastre nu o aflam în magiarisarea locuitorilor, ce este o tendentia nedrepta, ci o aflam în îndreptatirea egala a tuturor nationalitatilor. De aceea pretindemu respectarea limbei noastre nationali în t'ote ramurile administratiunei statului. Istori'a patriei ne este martora și conscienti'a noastră ne dict'edia, că pretensiunea noastră justa este. Nu pentru aceea contribuim noi bani și sange în emolumentulu statului, că cu puterea capetata dela noi se ne sugrume și se ne desnacionalis'edia, ci se ne scut'escă interesele culturali pe bas'a nationalitatii noastre, că-ci nu poporulu esiste pentru statu, ci statulu pentru poporu.

3. Le declaramu cu t'ota solemnitatea, că procedur'a politiceii de astadi, dupa carea statulu magiaru se monopolis'edia în emolumentulu și în fav'orea unei rase, o t'inemu de nedrepta, și prin urmare îi t'inemu de inimicii patriei comuni pe toti aceea, cari în numele magiarismului asuprescu nationalitatile nemagiare.

4. Se protestam în contra calumniilor aruncate în față a noastră cu t'ota imprudenti'a, chiaru din partea conducatorilor societatiei loru, și îi declaramu de calumniatori, de inimicii nostrii și de agitatori în contra p'acei și a liniscei publice.

5. Fiindu-că societatea înfiintiată „Széchenyi társulat“ se bas'edia pe prepusulu falsu și vata-matoriu, că romanii sunt contrarii și inimicii patriei comune, îi negam dreptulu de esistenția, și ne declaramu că totudeauna și pe t'ote terenurile vomu stá cu putere morale spre a o combate în tendentiele sale de a desnacionalisá pe romani, și o consideram de inimic'a culturei romane.

6. În fine le aducem aminte magiariloru aceea ce înainte de ac'asta cu seclii a însemnatu istori'a și ce si astadi stá scrisu cu caractere nesterse în ánim'a fiacarui romanu adeca: „Valachi autem plus pro linguae, quam pro vitae incolumitate certasse videntur“. (Bonfinius Hist. rerum hungaricorum).

„Mai bine m'orte decâtu desnacionalisare!“

Unulu pentru toti și toti pentru unulu.

Romania.

— Ertare de impositie. Este sciutu că în sesiunea acestui anu camerele au votatu doue legi f'orte bine facat'orie mai virtosu pentru lobuitorii dela sate. Scimu cu totii, ce p'edeps'a iadului este a încassa restantie sau cum le dicu în Romani'a remasitie de impositie. Erau și aici dari personale și dari de s'iosele în bani, că și în alte tieri. Mii și mii de ómeni remasera datori cu ele; dara legea noua dice, că t'ote restantiele câte nu s'au încassatu până în 1 Ianuariu 1879 se fia sterse și amortisate. Asia se și face.

Mai erá și alta napaste pe locuitorii. În Romani'a erá lege vechia, că în anii buni se se faca asia numite patule, adeca magazine de reserva în fiacare comuna pentru ani rei, din care se se ajute locuitorii. Au fostu camu prea multi ani rei și satenii s'au îndatoratu pentru meiu și malaiu. Tier'a înse prin alta lege a renuntiatu și la acelea datorii pe toti anii trecuti până la 1 Iuliu 1882.

Câte staturi europene mai facu o bunata că ac'asta cu locuitorii tieriei, cu clasa cea mai numerosa, dara și cea mai nacajita? Se nu uitamu, că insuratiiloru și la o multime de asia numiti curcani li s'au datu pamenturi de ale statului pe l'anga conditiuni usiore.

Ce se vedi înse? S'au aflatu ómeni iubitori de incurcaturi și vrasmasi ai guvernului actuale cari cu legea clara în m'ana au mintitu locuitoriloru, că pe anulu acesta nu mai au se plat'escă nici-unu feliu de impositie, că și cum statulu nu ar mai avea trebuintia de nici-unu venitu. Din ac'asta cauza ministrulu finantiiloru s'a vediatu necesitatu a informa pe locuitorii prin ordinu cerculariu, că contribuabili nu potu fi scutiti de cătu numai de plat'a remasitiiloru până la finele anului 78 constatate la 2 Iuliu 1882 din impositulu disu astadi cali de comunicatie și care mai înainte se numea personalu și s'iosele (cunoscutu prin comunele rurale sub numele de bir.) Este dara bine întielesu, că remasitiile din fonciera, patenta, transmitere, taxa de 5% se va implini că și în trecutu; asemenea se va urmari încassarea remasitiiloru din cai de comunicatii dela 1879 în cóce, precum și remasitiile din claca, insuratiei, imprumuturi de porumbu dela judetie, pentru cei lipsiti de hrana, d'impreuna cu t'ote diecimele asupra acestoru fonduri.

Cătu pentru productele de reserva (patulele) vendute dupa legea rurala și a caroru pretiu a remasu până asta-di neincassatu, statulu a renuntiatu cu deseversire la ori-ce implinire și prin urmare dela 1 Iuliu voru încetá urmaririle în privinti'a acestoru remasitie.

Rugamu dara pe dnii administratori de oc'ole, că prin publicatiuni întinse și ordine ce voru dá primariloru și prin ori-ce mijl'oce de publicitate voru crede mai nemerite, se faca cunoscute contribuabililoru textulu precisu alu legei publicata în Monitorulu oficialu Nr. 56 din 8 Maiu trecutu și limitele în care trebuie întielese dispositiunile ei în sensulu celoru expuse mai susu.

Le punemu inca o data în vedere interessulu capitalu ce are fisculu, că aceste dispositiuni se fie pe deplinu întielese de contribuabili și îi rugamu se faca ast-felu, că nu printr'o gresita interpretare a legei, implinirea contributiuniloru se fia întru cătu-va împedecata s'au intardiata.

— Citimu în „Revist'a“ bravei societati a Tinerimeii romane din Bucuresci unu casu caracteristicu în scandalulu ce dá, care înse p'ote fi aplicatu la multi „romani noi“ cultivatori (??) de limb'a roman'escă, buna-óra că și acestu greuletiu.

Homovus.

Rusine gurei se le spue
Si condeiului se le scrie.

Facemu atenti pe tinerii din societatea universitara „Unirea“, asupra urmat'orei epistole, adresate de colegulu dl'loru Anastasie Bessiu, către unu grecu, amicu alu seu, din Vien'a, cu dat'a 1880:

Iubite!

„Nu potu de alta parte se întielegu, din ce „imprejurare v'ati pornitu că se 'mi scrieti vorbele: „— Ve veti reint'orce aicea?“ — Nu ati „intielesu me rogu, inca simtiementele mele, dupa „ce mai cu s'ema cunosceti principalulu scopu alu „venirei mele aicea?“

„În adev'eru, durer'osa impresie 'mi-au causatu „vorbele de mai susu. Daca mi le scriá altu cine- „va, nu erá se me spaiment'edia at'ata; din contra „erá se'lu justificu, fiindu-că nu cunoscea motivele

„cari m'au silitu că se imbratisiedu provisoriu ideile „romanesce! Se 'mi scrie înse asemenea vorbe „unu amicu alu meu, cătra care cu ameruntulu „am esplicatu totulu, ac'asta în adev'eru me „mahanesce prea multu.

„Si credi, iubite, că me întorcu eu la Bucuresci că se imbratisiedu nationalitatea spermelor „turco-tatare și Dacice?“

„Daca v'au venitu asemenea idei, atunci nu „m'ati cunoscutu nici că simplu amicu. Preferu se „me facu jidanu, pentru că jidani au perspectiva „de a înlocui pe pseudo-fratii mei; preferu, ve „dicu, că se 'mi renegu religi'a și totulu, nu înse „și nationalitatea mea gr'eca, pe care t'ote natiile „civilisate o revnescu.“

Anastasie M. Bessiu.

Rugamu cu staruintia, pe tinerii din societatea „Unirea“, se se interess'edia cu dinadinsulu despre calitatile acestui membru și se nu stea nepasatori, daca credu că „Unirea“ dumnealoru are aspiratiuni romanesce, scrupulositate față cu on'orea, iubire cătra munc'a loru și doru de a atinge idealulu t'inteii, cătra care mergu!“

Pe la închiderea acestui Nru primiramu relative la convenirea de infratire a carturariloru magiari și romani la Turnu-Severinu, dela B'Pest'a din 21 Iuliu n. acestu

Telegramu.

În acestu momentu primescu din parte competentu urmat'ori'a eclatanta splicatiune a demonstrativei încercari de infratire între romanii de dincolo și literatii magiari la Turnu-Severinu. Romanii vinu a dovedi, că pricepu gravitatea timpului și necesitatea de solidaritate între ambele natiuni; că în butulu celoru mai grele apesari nationale de dincóce, agitatiuni contra magiariloru nu se facu, în fine că dupace t'ote încercarile de dincóce pentru apropiare și infratire între magiari și romani remasera fara succesu, în față a furtunei orientale ce se apropie, romanii de din colo tinu a încercá ei insii acea apropiare at'atu de necesaria pentru esistenți'a ambelor elemente isolate: În acestu întielesu d'omne ajuta!*)

Babesiu.

Din Egiptu.

Scirile mai nóue telegrafice ne ajungu astadi până în 19 Iuliu și sunt t'ote rele pentru pacea lumei. Pe teritoriulu Alexandriei desbarcasera până la 5000 soldati anglii, pentru restaurarea securitatii publice precum dicu ei, adeca numai că de servitiu politienescu, în realitate înse pentru-că Arabi-pasi'a nu vrea se scia de nici-o supunere, ci tocma din contra, anglii s'au informatu despre cele mai întinse preparative de resistentia obstinata din partea egipteniloru. Pentru-că se ne facemu idea cătu se p'ote mai chiara despre situatiune, premittemu aci, că până a nu se amestecá anglii și francesii cu forti'a în afacerile acelei tieri, Egiptulu avea armata bine disciplinata și brava de 18 regimente pedestre de câte 3 batali'one, 4 de calarime de câte 6 escadr'one, 2 de artileria câte 12 baterii, cu totulu preste 60 mii óste regulata și 144 tunuri, la cari se alaturau trupele de beduini, de negrii și gendarmeri'a. Europeanii au redusu acelea trupe la 15 mii sub titlu de economie. Arabi-pasi'a e decisu a restabilí armat'a vechia. Spre acestu scopu Mollachii și dervisii propaga în totu Egiptulu resboiulu sacru contra necredintiosiloru, citescu proclamatiuni și manifeste la locuri publice, apoi pl'eca sute și mii de ómeni armati în castrele lui Arabi-pasi'a. Viceragele Tevfic la comand'a angliloru a datu ordinu, că Arabi se se înt'orca la Alexandri'a singuru, éra trupele se le dimittu sub ped'esa de a fi tractatu cá rebellu.

Între acestea din capital'a Cairo și din alte locuri venira alte sciri fior'ose. Cei mai multi europeni au scapatu dela Cairo cum au sciutu și au venitu la Port-Said pe corabii. Consululu Germaniei au adusu cu sine vreo 300 germani și austriaci; între aceea c'ativa europeni au fostu

*) Si noi rogamu pe Ddieu din totu sufletulu că se ajute; noi înse nu potemu se credemu că Ddieu va voi se ajute sub conditiunile actuali, din simpl'a cauza vederata, că Ddieu nu calca legile eterne impuse de elu naturei omenesci. Romanii de dincolo faca oricum sci, cum se pricepu ei și cum le dict'edia interesele tieriei loru; t'ote acelea înse îi privescu numai pe densii. Abnegatiunea noastră nationala nicidecum nu p'ote se mérga asia departe, pentru-că în grati'a independentei și libertatiei loru se acceptam pentru noi conditiunea de sclavi și bastardi nationali și politici.

Red. Obs.

omoriti si in Cairo. Alti europeni isi perdura vieti'a pe la orasiile Tautah, Massana, Zanzarig, era in Kas-el Daiear au fostu ucisi 26 europeni. Cea mai fanatica mania au egiptenii asupra greciloru si angliloru. Din tote acestea se vede curatu, ca Egiptulu in locu se fia catu de puçinu impacuitu, se prepara la o resistenta care ne explica, pentru-ce Angli'a sta gat'a se strabata acolo cu armata de 40 mii ostasi alesi. Intr'aceea atatu planurile de operatiune catu si mai multe intemplari de di se tinu de tote partile in strictu secretu, si totu ce mai spunu diarele mari despre operatiuni, sunt spuse numai pe gacite.

Despre catastrofa din Alexandri'a se adeveri si mai de aprupe, ca a trei'a parte din acea urbe maritima celebra este nimicita, precum si ca opiniunea publica europea inculpa pentru acelea devastatiuni in prim'a linia pe guvernulu Britaniei, care dilele trecute declara in parlamentu, ca bine a facutu admiralulu Seymour de a bombardatu Alexandri'a. Tota lumea, (chiaru si press'a oficiosa magiara, alte-ori nu prea delicata) condamna neconditionatu bombardarea si o numesce de fapta barbara si selbatica, precum si este in adeveru, spre rusinea civilizatiunei moderne. Este inse interesantu a observa, cum diplomatii si ministrii staturiloru mari tacu infundati, vedendu aprupe unanim'a condamnare a brutalitatiloru englese. Nu cumva escelentiele loru se temu, ca buna-ora Gladstone si Seymour le aru potea astupa prea usioru gurile, la unii cu Algirulu, la altii cu Varsivi'a si cu masacrele jidovesce, la ceilalti cu multime de atrocitati si exterminari de comune intregi mari si mici, inregistrate cu grija in istori'a poporaloru. Ia pe unii si da cu ei in altii. Toti sciu se fia crudeli si teribili, ori-candu le convine loru.

Mai nou.

In 19 Juliu sultanulu s'a invoitu abia, ca guvernulu seu se ia parte la conferenti'a diplomatiloru. Intr'aceea publiculu devine totu mai nelinistitu, bursele in confusiune; aurulu sta totu susu in cursu, anume napoleonidorulu de 20 franci (8 fl. in auru) sta la 9 fl. 56 cri, adeca cu 36 cri mai susu decatu fusese inainte cu cateva luni, galbinii imperat. 5 fl. 67 cri.

In Franci'a.

Este erasi crisa ministeriala. Intraceea serbatorea cea mare nationale tinuta si estimpu in memori'a republicei infintiate, trecu in cea mai buna ordine. In Paris au participatu la acea parada preste 1/2 milionu de omeni si a defilatu asia dicendu o armata intraga. Cu tote acestea publiculu in Franci'a e forte ingrijatu din caus'a cestiunei orientale. Francesii nu se incedu in anglii; mai presupunu si intielegerea secreta a loru cu principele Bismark; se simtu genati tare si din partea Italiei, care in prevederea desfiintierei imperiului otomanu, pretinde si ea parte drepta din prada.

Intre tote acelea griji orientali, press'a din Vien'a si Bpest'a afla cu cale a pune acuma din nou cestiunea danubiana pe tapetu, amerintiandu pe Romani'a cu puterea Europei.

— In Russi'a s'a intemplat pe calea ferata o catastrofa din cele mai fiorose, prin care 164 de persoane isi perdura vieti'a. Ploase forte multu si terenulu se inmoiaise asia de tare, in catu vagonele nu numai s'au sfarmatu in caderea loru, ci cateva s'au si cufundatu in pamentu.

Correspondentie particulare ale „Observatoriului“.

Dev'a, 17/5 Juliu 1882.

Onorabile dle redactoru!

Subcomitetulu de espositiune, constituitu aici in Dev'a, domineca trecuta, la 9 Juliu, a impartitu premiile date de catu juriulu espositiunei romane din Sibiu, premiatiloru din aceste tinuturi.

Distribuirea premiilor s'a facutu cu solemnitate, in biserica gr.-or. din locu, in presenti'a unui publicu alesu.

Presedintele subcomitetului dlu Joa nu P a p i u, deschise solemnitatea prin o frumoasa si animatoria cuventare, aratandu scopulu si folosele espositiunei si greutatile cu care a trebuit se se lupte initiatorii si arangiatorii espositiunei romane si in fine, espunendu cuprinsulu si frumosulu resultatu alu espositiunei romane de anulu trecut.

Dupa deschiderea solemnitatiei, secretariulu subcomitetului dlu Franciscu H. Longinu, a cetitu raportulu subcomitetului despre activitatea sa, din care se vede, ca acelu subcomitetu a facutu totu ce i-a fostu cu potintia intre inprejurarile de facia si anumitu, a emisu

unu apelu caldurosu catu pbliculu din locu si din prejuru, indemnandu-lu de a participá la espositiunea romana, era obiectele le-a inaintatu si le-a reinapoiatu la timpulu seu; afara de acea a colectatu o suma de 4 galbeni, 15 floreni si unu (1) taleru.

Dintre esponentii din aceste parti s'au premiatu 6 (siase) insi cu premiulu „diploma de recunoscintia“ cl. I-ma, 2 (doue) inse cu premiulu „diploma de recunoscintia“ cl. II-a, 14 (patruspediece) cu „diploma de aducere aminte“ si presedintele subcomitetului cu „diploma de cooperatiune“.

Luanduse raportulu subcomitetului la cunoscintia, presedintele a datu cuventulu dlu George Secula, care spre multumirea generala si intre aprobarile viue ale publicului insufletitu, a tinutu unu interesantu discursu intitulatu „Reamintiri despre espositiunea romana tinuta la Sibiu in anulu trecut“.

Acestu discursu pronuntiatu cu o elocintia atragatore si propria autorului, a produsu o adevrata bucuria si mandria in publiculu ascultatoriu.

Fia ca si in venitoriu se avemu ocaziune a participa mai adese la solemnitati si adunari de asemenea natur'a.

A mosu.

Brasiovu, in 11 Juliu 1882.

De doue septemani incocce vietuimu in ospetie. Comitele supremu alu comitatului Brasiovu si Fagarasiu Juliu Szentivanyi s'a dusu eri doue septemani la noulu postu alu seu, ca presedinte de senatu la tabl'a reg. din M.-Osiorheiu. In onorea lui, protopopulu romanescu Josifu Baracu, a datu cu o di inaintea plecarii unu prandiu de gala, la carele a intrunitu 40 de persoane. Prandiulu n'a avutu caracteru politicu, ci de totu privatu. Venerabilulu protopopu adeca, a datu, cum se dice, revangiu pentru prandiurile de gala, la cari a fostu totudeauna invitatu si dsa la numitululu siefu alu jurisdicțiunei. Comitele departatu de aici a fostu si elu, catu privesee ide'a statului magiaru, unu magiaru ca toti magiarii, altcum ungueru, dara omu de omenia, era in cause private si omu dreptu. Se vede ca calitatea din urma era caus'a, ca densulu afla mai multa simpatia pe la romani decatu pe la connationalii sei ungueri si pe la sasi.

Noulu comite supremu, contele Andreiu Bethlen s'a instalatu in Brasiovu la 4 Juliu. Este unu barbatu simpaticu si in vorbirea de instalare a promis multe bune si frumoase. Se dea Ddieu ca se le pota si implini. In acea di a datu noulu comite si o mesa de gala pentru 250 persoane. Vedi bine la acea se tinura si toaste. Unii dintre sasi incoltira in toastele loru regimulu si diet'a pentru tendentiele de magiarisare si netolerantia nationala. Unui avocatulu romanu si fiscalu la comitatu inca 'ia venitu rolulu onorificu, de a redicatu toastu pentru parlamentulu magiaru si pentru deputatii sasi ce erau de facia. Unu deputatu sasu apoi 'ia respunsu cu acea, ca a redicatu toastu pentru infflorirea poporului sasescu.

Romanii au inchiaietu ospetiele cu canteculu popularu:

Anulu trece, altulu vine,
Noi se nu mai damu de bine?
Unu dascalu.*)

Sciri diverse.

† (Necrologu). Preotes'a Ev'a Crisianu, nascuta Moldovanu, fosta soçia a parochului gr. c. Joa nu Crisianu din comun'a Gridu, in urm'a unui morbu indelungatu a repausatu in Domnulu in 26 Juniu st. n. in etate de ani 49 si alu casatoriei sale 28-lea, lasandu in doliu profundu pe consortele, pe fiii sei Jeroteiu parochu in Abafai'a, Joa nu studente in cl. VII gimnasiale, fiic'a Regin'a si pe alti consangeni numerosi. Remasitiele pamentesci ale repausatei s'au astrucatu la 28 Juniu in cimiteriulu comunei Ohaba. Fia-i tierin'a usiora si memori'a binecumentata!**)

— Venirea Inaltimei Sale a domnului Principe de coróna Rudolfu impreuna cu Soçia Sa gratiosa archiduces'a Stefani'a se adeveresce. In 30 Juliu voru ajunge in comitatulu Hunedórei. Marele duce de Toscana, comitele Wilczek si doi adjuncti insoçiescu pe

*) La trei dile dupa acesta scrisore primiramu totu dela Brasiovu alte sciri fatali, despre o noua catastrofa comerciala, care a luat la forte multi poff'a de ospetie si toaste de infratiri noue; asteptamu inse sciri mai exacte despre acelu desastru causatu prin o neaudita usiorime de minte. Pare ca ar fi casianatu la unu destinulu blastematu, ca se ruinedie acea piatia comerciala renumita.

**) Nu ne potemu abtiné se nu observamu, de si cu parere de reu, ca scrisorea anonima, in care se cuprinde acestu necrologu, porta dat'a din Ohab'a, 17 Juliu st. n. prin urmare din comitatulu Fagarasiului, ca inse timbrulu postei este dela Sas-Reginu 18 Juliu. Asia dara mórtea unei mame de familia se anuntia aprupe dupa o luna de dile. Intre nenumeratele sciri bune si rele, a caroru publicare se astepta dela press'a periodica, sunt si necrológele, anume dupa mórtea personelor de ambele sexe, de espositiune sociale mai alésa si a personelor june, pe care mórtea le rapesee din carier'a loru scolastica. Cu publicari de acestea se aduce puçina alinare a dorerei celoru remasi in viétia, se si dá ocaziune ca cei vii se afle despre mutarea din valea doreriloru a multoru cunoscuti si amici. Se cuvine inse, ca in casuri de acestea cei remasi in viétia se fia cevasi mai expeditivi si nu anonimi.

Archiducele. Din partea Transilvaniei voru fi de facia si in comitiva baronii Teodoru Bornemissa, Samuulu Josika si comitele Sam. Teleki, totuodata ca buni venatori. In acea di trenulu de curte va trece pe la Alb'a, Simeri'a (Piski) pe calea ferata la statiunea Sub-cetate, aprupe de Hatiegu, de unde voru merge in trasuri pana la unu castellu alu lui Árpád Kendeffy in comun'a Santa-Maria (Orlya-Boldogfalva). Se dice, ca inaltii ospeti voru petrece 10 dile in acea regiune incantatoria, in care se afla preste optudiece comune romanesci. La venatu voru esi pe escelentele munte Retezatu (inaltimea 7874 urme). Dela Sta-Maria voru merge la Riu-de móra numitu si Susenii, ung. Malomviz; comitele supremu dn. G. Pogány si ceilalti functionari municipali voru calauzi pretotindeni. Se dice ca se voru scote si vreo 60 gonaci, carii pe acolo voru fi toti sau mai toti romani. Ca dora nu'i voru pune pecatele se amestece pintre ei si tandale? Se fia totu omeni alesi, ca au de unde, numai se vrea.

— (Ni se scrie dela Monoru) din districtulu Naseudului cu dat'a din 16 Juliu, ca pe acolo timpulu pentru campuri este forte favorabile; semenaturile de tomna promitu secerisiu bogatu, de si ceva cam intardiatu. Cucuruzulu (papusioiulu), de si semenatu de timpuriu, din caus'a frigului cam impilise, dara acuma se ridica si incepe a legá frumosu, ca-ci ploile calde ii inaintedia desvoltarea. Pana la secerisiu inse poporulu duce lipsa mare, ca-ci hectolitruulu de cucuruzu ajunse la 7 florini si bani nu sunt la bietii locuitori.

Din Bucovin'a.

— Dela Cernauti capital'a frumoasei Bucovine avemu erasi unele publicatiuni ca probe de viatia nationale si bisericesca si anume:

Raportulu comitetului societatiei pentru cultur'a si literatur'a romana in Bucovin'a, despre trebile si lucrarile sale din anii 1880 si 1881. Cernauti 1882 8-vo mare 28 pagine. In altu Nr. vomu face locu cuventului de deschiderea adunarei generale, care este totuodata raportu despre activitatea acelei societati literarie sustinute intre tote adversitatile, luptandu si ea cu indolentia pana in dio'a de astadi.

— Din „Aurora romana“ organu beletristicu si literariu alu societatii pentru cultur'a si literatur'a romana in Bucovin'a, ce apare la 1 facarei luni si costa pe 1 anu pentru membrii 3 fl., pentru nemembrii 4 fl., pentru Romani'a 15 franci, Nr. 7 pe 1 Juliu, doue cole 4° mare. Dr. Joa nu J. Bumbacu professorulu la gimnasiu ces.-reg. din Cernauti si totuodata redactoru alu acestei foi peridice, invitandu la abonamentu nou, cere ca cei ce au luat foia pe creditu, pe asteptare, se nu mai intardie, se'i trimitia banii. Nici atatu organu de publicitate se nu fia sustinutu in Bucovin'a.

— Candel'a jurnalulu bisericescu si literariu Nr. I anulu I Juliu 1882. Redactoriu primariu responsabilu: professoru de universitate la facultatea teologica dr. Vasiliu Mitrofanovici. Redactoriu alu doilea pentru textulu slavo-russescu: professorulu de cantare corala Isidoru Vorobchievici. Administratori si editoriu: Archimandritulu mitroforu Arcadiu Ciupercovici, Cernauti. Formatu lexic. Nr. 1, 53 pagine. Afara de precuventarea red. pe care o vomu reproduce in altu Nr., mai arç siepte articli si chronica bisericesca. Pretiulu abonamentului: 4 fl. pe 1 anu, 2 fl. pe 6 luni in monarchia, 12 franci in alte tieri.

Abonamentu la „Caliculu“.

Cu 1 Juliu st. n. 1882 se incepe unu nou abonamentu la „Caliculu“. Pretiulu se vede in fruntea foi. Rugamu pe toti acei p. t. domni, cari au prenumeratu numai pe primulu semestru a-si in noi abonamentulu pana la finea acestei luni.

Pretiloru si invetiatoriloru precum si altoru individi saraci, adressandu-se catu redactiunea foi nostre, li se voru face pretiuri scadiute. — Pe creditu „Caliculu nu se expededia.

Acei p. t. domni cari nu voiescu a mai prenumera sunt rogati a ne retrimite Nr. 7. Ne-facendu acesta, li se va espeda cuitanti'a abonamentului pe alu II-lea semestru cu rambursa (recepere postala).

Administratiunea „Calicului.“

Anunciu.

Amu onore a aduce la cunoscintia onor. publica ca in 20 Juliu a. c. st. n. mi-amu deschisu

Cancelaria advocatiale

in Sibiu, piati'a mare Nr. 16, otagiulu I-ii.

(96) 1—3

Joanu G. de Popp,
advocatu.

Editoru si redactoru responsabile: G. Baritiu.
Tipariulu lui W. Krafft.